

STILETTEN

NR 1/91 ÅRGÅNG 6 UTGES AV STOCKHOLMSFÖRENINGEN FÖR INDEPENDENT LIVING

STIL FÖRÖKAR SIG

STILETTEN

Sveriges enda facktidskrift på personlig assistansområdet

STIL, Stockholmskooperativet för Independent Living, är partipolitiskt obundet men arbetar handikappolitiskt för mer personlig makt åt människor med funktionshinder genom kontroll över de tjänster som vi behöver för att leva ett liv på lika villkor, mot förtryck och diskriminering av människor med funktionshinder.

STIL betraktar sig som en del av Independent Living-nätverket, den internationella medborgarrättsrörelsen för människor med funktionshinder.

Stödmedlemskap i STIL är öppet för alla. Medlemskap med rösträtt förutsätter eget behov av personlig assistans.

Avgifter:

Medlemskap i STIL Idéell förening med rösträtt	100kr/år
Stödmedlem	75 kr/år

Prenumeration på *STILETTEN* ingår i medlemsavgift. Enbart prenumeration 100 kr/år för myndigheter, organisationer m. fl.
Postgirokonto 73 66 70 -1

Styrelsen i STIL ek. förening
Ordförande Adolf Ratzka * 08-32 59 89
v. ordf Bengt Elmén * 08-94 98 71
Sekreterare Sonia Ek * 0750-226 42
Övriga ledamöter:
Yngve Beijersten * 08-751 51 37
Carl Åke Manngård *
Ingela Skjällberg * 08-604 72 38
Bror Bengtsson *
Gun-Britt Thorell *
Suppleanter
Siv Rodrick * 08-32 39 20
Kirsten Zell-Jensen * 08-58 37 56
Gunn Dalberg *
Mats Sandström *

STILETTEN ges ut oregelbundet
Redaktörer för numret: Sonia Ek *
Ansvarig utgivare Adolf Ratzka *
Layout för numret: Sonia Ek
Postadress STIL
Magnus Ladulåsgatan 49
118 65 Stockholm Tel 08-720 19 90 Fax 08-720 19 10

Besöksadress Magnus Ladulåsgatan 49

Styrelsen i STIL Idéell förening
Ordförande Adolf Ratzka
v. ordf Bengt Elmén
Övriga ledamöter
Yngve Beijersten
Carl-Åke Manngård
Ingela Skjällberg
Arnold Josefsson
Suppleanter
Kirsten Zell-Jensen
Mats Sandström
Silvia Frykman
Åwah Lundell- Coucher

* Vi har satt detta tecken bakom de personer som har behov av personlig assistans. Därmed vill vi klargöra att vi betraktar behov av personlig assistans som merit och avgörande förutsättning för att arbeta i STIL. Vi vill visa att vi talar i egen sak, av egen erfarenhet. Det är vi som är de bästa experterna på våra behov.

Detta nummer innehåller

Omslagsbild		
Helena med familj	sid	1
Red och styrelsedata	sid	2
Vad betyder STIL	sid	3
Ledaren	sid	4
Brukarmakt hot eller möjlighet.....	sid	5
Bengt Elmén	sid	8
Så här fungerar STIL-medlemmar berättar	sid	10
Ritwa Gough	sid	11
Paneldebatt	sid	13
STIL:s yngste arb.led.	sid	15
Att resa är att leva	sid	16
Att resa med kompisar "		18
En ny institution	sid	19
Besök från Japan	sid	20
Fixa din egen färdtjänst "		21
Funktionshindrade kvinnor diskrimineras		22
Tankar om livet		22
Helena är jämlik		23
Anslagstavlan		24

Vad betyder STIL för medlemmarna ?

Skall STIL vara en källa till förnyelse och gemenskap med andra i samma situation eller skall STIL vara som en mamma eller en ny tjänsteman för oss som vi överlåter ansvaret på ?

Stil-kooperativet har 65 arbetsledare för tillfället. Nya väljs in kontinuerligt. Kooperativet expanderar och det krävs mycket arbete för att utveckla verksamheten på bästa sätt.

Några eldsjälarna finns som tar på sig alltför mycket arbete, medan andra inte ens bevisar medlemsmötena. Orsaken till att det blir så beror på att de som engagerar sig i STIL:s arbete ofta blir invalda till fler och fler arbetsuppgifter och upplever det stimulerande att ha kamraternas förtroende. Det blir roligt att vara med.

Några som gärna skulle vilja delta i STIL:s arbete, kanske på grund av ohälsa har svårt att orka med något engagemang utom hemmet. Medan andra återigen har svårt att sätta sig in i uppgifterna genom att ingen tar sig tid att instruera. De blir inte invalda i arbetsgrupper genom att ingen känner deras kapacitet. Och om man inte har någon uppgift då blir det heller inte roligt att gå på medlemsmötena. Det blir en ond cirkel.

Målet borde vara att alla arbetsledare skall känna sig ansvariga och ges möjlighet att arbeta för STIL:s utveckling. Det ligger ju i kooperativets natur att det är medlemmarna som skall komma med idéerna och inspirera till nya tag.

STIL är inte och skall aldrig bli en passiv handikappförening. STIL skall alltid vara en föregångare när det gäller att förändra synsätt och gamla inrotade föreställningar.

Många nya små 2-3 manskoperativ för alternativ hemservice har bildats och flera kommer. Detta hade knappast varit möjligt om inte STIL gått före och banat väg. Det är en glädjande utveckling att klimatet i samhället har förändrats från stelnad offentlig monopolverksamhet till möjlighet till privata initiativ.

Vår verksamhetsledare Bengt Elmén har slutat. Han har gjort en mycket värdefull insats under STIL:s uppbyggnadsskede.

Nu är en omstrukturering på gång med en breddning av verksamheten. Grupper med olika ansvarsområden skall bildas, där medlemmarna aktivt skall arbeta för fortsatt utveckling. Det finns otroligt mycket att göra.

Vi har kommit en bit på väg när det gäller personlig assistans. Men även där måste utvecklingen nå ända fram till en lagstadgad valfrihet mellan hemtjänst och personlig assistans enl. STIL-modellen. Vi måste få vara säkra på att få behålla vad vi har vunnit och inte ständigt hotas av nedskärningar och beroendet av rätt partifärg i socialdistriktet. När det gäller samhällsstöd överhuvudtaget så måste det bli en fullständig valfrihet mellan olika alternativ.

Låt oss alla hjälpa till att hålla elden levande inom oss och i kooperativet !

Red.

Helena födde Jonathan !

Grattis Helena och Mats !

Ledaren

Det är nu tredje gången som någon av STIL-kooperativets medlemmar har skaffat barn. Det är ett fint uttryck för den optimism och livsglädje som finns inom vår grupp. Så brukar i alla fall politiker-na tolka ökade födelsesiffror.

För oss som själva har omfattande funktionshinder innebär dock barnafödandet betydligt mer. Det berör självkänslan, bevisar för oss själva och omvärlden att vi fungerar lika bra även på detta område.

Tack vare personlig assistans så ökar förutsätt-ningarna att träffa människor och umgås som jäm-ställda, uppnå jämlikhet i ett parförhållande och att ha de praktiska förutsättningarna att dela på arbetet med hushåll och barn.

Hur är det när man har barn och behöver assistans ? Ska ens partner behöva ansvara för hela arbetet med barn och hushåll ? Eller har kommunen tänkt sig att man ska anlita den kommunala hemtjänsten ? Jag har ännu inte sett några vetenskapliga studier om hur spädbarn reagerar på täta personalbyten i hem-tjänst. Ni minns rekordet hos en funktionshindrad kvinna med 67 olika hemvårdsbiträden under ett år.

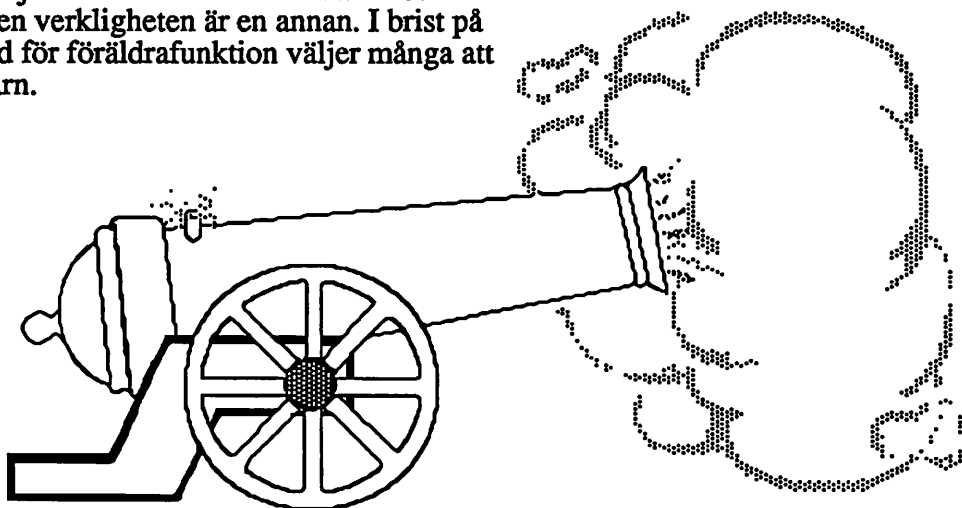
Sådana studier finns förmodligen inte av den enkla anledningen att det inte finns så många hemtjänst-eller boendeservicekunder som föder barn. Visserli-gen ska socialtjänsten se till att vi har ett liv som alla andra, men verkligheten är en annan. I brist på ett vettigt stöd för föräldrafunktion väljer många att inte skaffa barn.

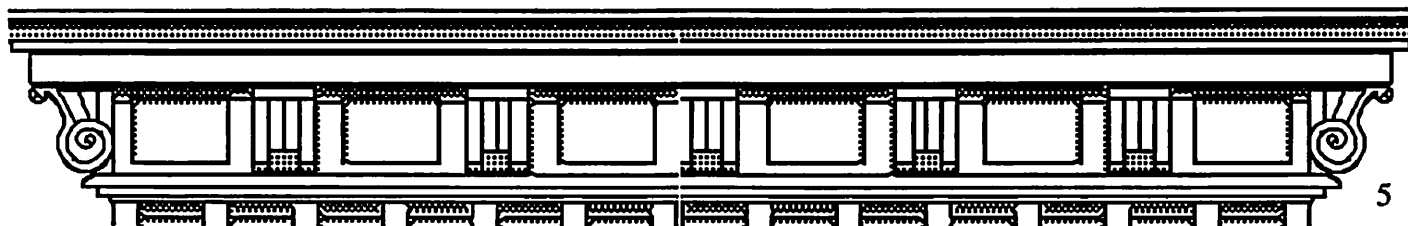
De flesta av oss som behöver personlig assistans har inte ens ett sådant val. Det är ju svårt att träffa folk och att ha ett förhållande för oss, tycker all-mänheten. Det är nog sant, men vad är anledning-en ? Kan man känna sig som en sexuell varelse om man måste anlita ledsagarservice för att komma ut på stan och träffa folk ? Kan man känna sig attrak-tiv om man bor på boendeservice och är tvungen att anlita vilt främmande människor för de mest intima moment ? Kan man ha ett jämlikt parförhållande när man inte har sina egna personliga assistenter och därför måste be sin partner vid tex toalett-besök ?

Det finns gott om seminarier om vår sexualitet. En expert på handikappinstitutet t. ex som har jobbat i många år med ämnet, tycks syssla mest med tekniska hjälpmedel. Den aspekt som icke funktionshindrade ofta negligerar är betydelsen av personlig assistans för vår sexualitet.

Med STIL har vi skaffat oss helt andra förutsätt-ningar. STIL-modellen ger oss kontrollen över våra liv. Det självbestämmande som STIL-lösningen in-nebär påverkar på sikt vår syn på oss själva. Det är lättare att känna sig läcker med STIL !

Adolf *

Brukarmakt - hot eller möjlighet i den offentliga sektorn ?

En lyckad konferens anordnades den 21 mars -90 i Landstingshuset, av STIL. De praktiska detaljerna utfördes av Kooperativa Utvecklingsbyrån Kuben i Södertälje. Intresset var mycket stort bland kommunalpolitiker, tjänstemän och övriga inbjudna. 50 personer fick inte komma med p.g. av att lokalerna var för små. I konferensavgiften ingick kaffe och en god lunch.

Inbjudna talare var: Bengt Lindqvist bitr. soc. minister, Kerstin Åhslund (fp), Michael Hultsten Kobben (brukarkoop. från psykiatri), Dag Boman regionplanekontoret (föräldrakoop), Ingvar Nilsson koop. konsult, Ritva Gough Arbetslivscentrum, Jörgen Lantz SKAF, Adolf Ratzka och Bengt Elmén STIL.

Text: Björn Wilhelmsson

Ingvar Nilsson, kooperativkonsult,

Jag jobbar bla i ett kooperativprojekt för Stockholms läns landsting, har jobbat med kooperativ i ca 10 år och skrivit en del.

Kooperativ och brukarmakt är en central poäng. Kooperativ är en bra metod för att ta makten för den som inte har haft den. I Stockholms läns landsting finns det 90 000 anställda och 89 000 av dem är frustrerade. Jag har utbildat ca 3000 personer om kooperativ under tre år, arbetsterapeuter, undersköterskor, hemtjänstassistenter, personal som sitter långt ned och normalt inte beslutar någonting. De klagar inte på lönen utan på att de inte får bestämma om någonting.

Min tidigare erfarenhet som officer visar att försvaret i jämförelse är en ganska demokratisk struktur. Förvånande, kanske.

Projektet har inrymt 40-50 delprojekt som jag ska dela med mig erfarenheter av här.

Brukarrollen, till att börja med. Jag stöts ofta av uppdelningen i "vi och dom" som finns inbakad - frisk och sjuk tex. I stort sett alla är vi idag hospitaliserade. Det märks så fort någon går in på en vårdcentral. Tre händelser har påverkat mig särskilt.

Min äldste son var stökig i mel-

lanstadiet, vi ville vara noga med att välja lärare. Vi bor i ett litet samhälle så vi kunde hålla kollen på vilka lärare som fanns. Vi gick till rektorn och sade att vi ville han skulle få börja i NN:s klass. Svaret blev: Hur skulle det gå om alla ville ha det så? Förmodligen väldigt bra, men det är en komplicerad process.

Ett annat exempel är när min flicka skadade ögat vid 3-4 års ålder. Hon skulle få behandling på vårdcentralen. Vi hade fått tid

kl 9 en morgon och jag blev arg när det gick några minuter över. De tittade på mig som om jag inte var klok. Normalt är man inte så "kaxig" i vården.

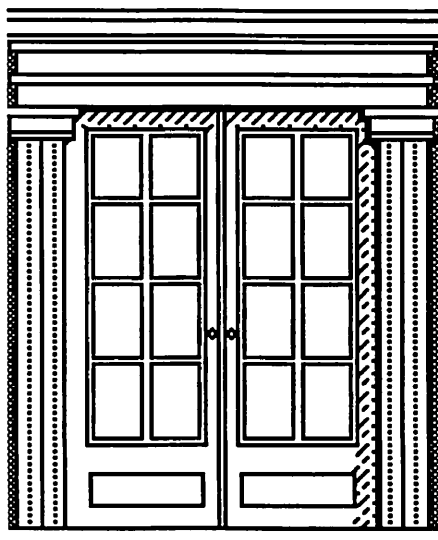
Men riktigt uppretad blev jag när min fru kom hem och grät varje gång hon varit hos gynekologen. Vi insåg att vi måste vara två, hon som patient och jag som försvarare. Märkligt. Vi rubbade hela situationen, naturligtvis. Detta är också ett tips till alla män.

Dessa är små men viktiga exempel på hur man som brukare blir kränkt. Kooperativ handlar bla om att ändra detta mönster, att införa ett brukarperspektiv.

Det sägs ofta att den offentliga sektorn har för litet resurser. Det är fel, det finns hur mycket resurser som helst men inlåsta i ineffektiva regleringssystem. Jag utmanar personalen och påstår att det inte finns en vårdcentral, klinik, socialbyrå som inte kan skära 10 procent och ändå bli mer effektiv. Folk protesterar, fast de vet att det är så. Men det finns ett starkt motstånd mot att erkänna det.

En grupp skyddskonsulenter bestämde för 10 år sedan att de skulle ha kortare arbetstid, och de förkortade sin arbetstid med en timme per vecka, utan Karolinska sjukhusets godkännande. Detta finns överallt.

Landstingshuset

Det är tre grupper som möts - brukare, personal och politiker/ myndigheter. Alla är impotenta idag. Politikerna kan inte styra, har inget mått på tex vårdcentralernas jobb utan fördelar resurser och hoppas att det ska gå bra. Resursanvändningen styrs

godtyckligt i den godtyckliga verksamheten. Ni tycker det är besvärligt och vill komma åt det.

Personalen framställer det som att de inte kan påverka, utan är fastlåsta.

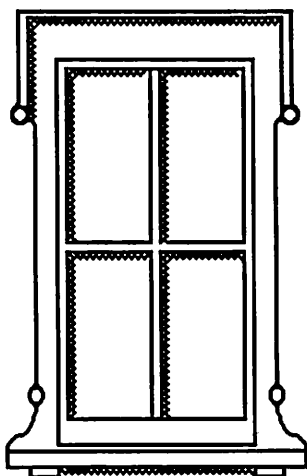
Brukarna är skrämda över att inte kunna påverka vårdens kvalitet.

Detta är grunden för att satsa på kooperativ utveckling. Kan vi vända utvecklingen gör detta kooperativen intressanta. Vad säger politikerna om avtal med kooperativa vårdcentraler som ger vård 5 procent billigare? Varför skulle inte de andra 50 vårdcentralerna också kunna göra det?

Och vad säger personalen om kooperativen ger bättre arbetsvillkor? Varför skulle det inte vara detsamma på andra håll? Min fru är socionom och jobbar på ett behandlingskooperativ. Hennes lön är 15-16 000 kronor i månaden. Det finns ingen socio- nom i offentliga sektorn som har det.

Och hur länge kommer brukarna att finna sig i att den offentliga sektorn skärs ned?

Detta är några centrala argument som gör det hela intressant.

Men vad vet vi om den här processen. Här är några generella principer:

1. Kooperativ kan aldrig beslutas fram. Man kan besluta att de ska försvinna eller göra det omöjligt för dem att existera. Det finns punktexempel tex från södra sjukvårdsområdet i Stockholms läns landsting där man försökt få fram kooperativa vårdcentraler men inte lyckats,

2. Kooperativ innebär alltid ett samspel mellan gräsrotter och den högsta makten. Ett exempel är STIL och dess stöd hos Bengt Lindqvist. Det är däremot lätt att allt omöjliggörs av mellannivåerna som sätter sig på tvären.

3. Kooperativ överskrider gränser för verksamhetens eget bästa och struntar i förvaltningsgränser mm. Det är oerhört svårt för myndigheter att hantera. Ett exempel är 5-6 kooperativ med ett 50-tal fd patienter där socialtjänsten, AMU och sjukvården bla ska samverka. Det är oerhört svårt att flytta "lönsamma" patienter till eget ansvar, och olönsamt att skicka dem till andras områden,

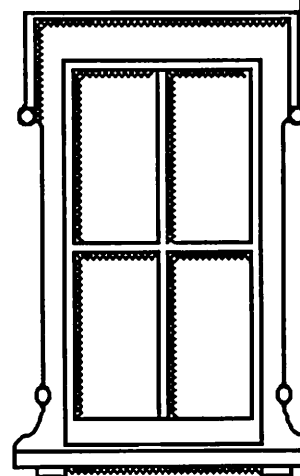
4. Tiden är 2-3 år innan man har gett projektet en allvarlig chans,

5. Kooperativ baseras alltid på ännu ej tillgodosedda behov,

6. och människor som vill något,

7. Nästan alla projekt ligger på gränsen mellan omvårdnad och socialtjänst, arbetsmarknadspolitik och ekonomi, social och ekonomisk logik. Dessa gränsrörelser är viktiga att stödja. Projekten kan också lägga sig olika på skalorna mellan brukarstyrt eller personalstyrt, kvar inom den offentliga sektorn eller avknoppat. STIL tex är helt avknoppat och

brukarna har makten, det finns även avknoppade personal- kooperativ inom hemtjänst eller psykvård, men också "nydanare" som är kvar inom den offentliga sektorn. Sedan finns det också en underlig historia som kallas "brukarmedverkan"

där patienter får tex välja tapetfärg, fikabröd osv

Brukarmakt har två centrala kapaciteter

1: det är något man tar,

2: det rör de centrala bitarna i en verksamhet, där vi idag inte kan påverka.

Bastarderna i mitten, blandformerna, är viktiga, tex personal som bildar ett arbetskooperativ tillsammans med patienter. Det är inte okomplicerat, men projekten är ur de flesta perspektiv sunda, alla håller på dem ju mer de motarbetas. Det finns dock faktiska intressemotsättningar, vi får inte vara romantiker och blunda för det. Tex personal som kapar arbetstid på brukarnas bekostnad. Det är överhuvudtaget lättare att vara anonym, avpersonifierad anställd än engagerad assistent i STIL.

Ett stickord för relationerna är "makt", ett annat är "revir", något som framförallt kan kopplas till det Gunnar Adler-Karlsson kallar "adrenalinstinna hannar". Det är ingen slump att de flesta i våra projekt är kvinnor. Vilka är det nämligen som är "svagast", jo kvinnorna. Det är inga läkare, ingen medelklass, utan rörelsehindrade, personal, psykipatienter osv. Självklart spjärnar vårdappa-

raten emot detta, det har bla med yrkesroller att göra. Det finns på de flesta håll särskilda personaltoiletter, särskilda nyckelknipor och annat som markerar tillhörigheten. Allt detta hotas.

I ett kooperativprojekt struntar man i detaljkontroll och säger "vi litar på er". Det känns kittligt i magen för en som styrt med detaljerade regler hela livet.

De maktförskjutningar vi sett är

1. klienter - vårdare, längst ned i hierarkin sitter de mest klämda och det är dem vi brukare stöter mot först. De frontnära som också är mest klämda uppifrån, men vi lyckas oftast vända dem med oss,

2. amatörer - proffs, många aktiviteter som man trots högutbildade proffs måste hantera sköts nu av vanliga människor, tex i projektet med sektoriserad psykiatri i Skarpnäck,

3. facket - ideella krafter,

4. yrkesroll - medmänniska, gränsen blir dimmig mellan privatpersonen och yrkespersonen, men vi har i projektet inte haft några konflikter med facket ännu. Det är spännande och intressant

5. gräsrot - planerare, planerarna är ju som andra och tycker det är bra om andra engagerar sig tills de faktiskt gör det, det är intressant men inte så kul ur planerarperspektiv eftersom det stökar till tillvaron.

Projektet visar alltså kort sagt hur brukare och personal kan samverka, lösa många problem och byta uppgifter.

Och vad gör politikerna i denna nya offentliga sektor? Jag tror de beslutar om målen, sätter standard för kvalitet och anvisar re-

surser. Visionerna får mer genomslag i praktiken än idag, när apparaten lever sitt eget liv. Hur förhåller sig föräldrakooperativen till motiven bakom uppbyggandet av den offentliga sektorn?

1. samhällsekonomisk effekt: de ger en allmän ökning av arbetsutbudet, men för dagis finns också aspekten att mammor kanske är bättre på annat än på att ta hand om barn;

2. välfärds-perspektivet: alla tryggas, god och lika behandling

och välfärd;

3. kvinno-perspektivet: dagisutbyggnaden hänger samman med jämställdhetsmålen.

Yvonne Hirdman visar i boken "Att lägga livet tillrätta" hur resonemang om den sociala ingenjörskonsten genomsyrar den offentliga sektorn. Synen på det starka samhället som garant för "svaga människor", sällan attraktivt men ständigt närvarande. Målet var att skapa starka individer.

Men hur blev det? Jag tycker att människosynen - att livet ska läggas tillrätta ska skickas på sophögen. Det kooperativa idealet är en aktiv människosyn, och accepterar inte ett hjälplöst och ett hjälpende skikt.

Är Kooperation för starka eller svaga? Kooperativen finns inte i

Tensta eller Rinkeby utan i innerstan, säger kritiker. Men kooperativets uppgift är motstånd, att samlas för att bli starka. Politiskt säger man att vissa människor startar sådant här. Det är magstarkt. Min erfarenhet är att alla kan starta ett kooperativ, men det krävs kunskaper och ambitioner.

Samhällsekonomisk effektivitet, då. Är föräldrakooperativ bättre eller sämre? Frågan känns befängd för en småbarnsförälder, men jag tror att folk mår bättre.

Föräldrakooperativ kan aldrig stängas pga sjukdom, som kommunala dagis, tex. Netto fungerar det väldigt bra ekonomiskt, barnomsorgen blir 10-20 procent billigare än den kommunala.

Formen: den offentliga sektorn har tagit till sig storskaligheten, rutinen osv från det industriella paradigmet, men i industrin håller faktiskt denna typ av organisation på att försvinna. Motiven är både bättre arbetsmiljö och produktivitet, genom bättre anpassning till mänskliga behov.

Man får inte uppfatta människor som en enhetlig klump. Välfärds-samhället måste i framtiden uttryckas genom individuella lösningar, utan att vi därför ger upp solidariteten!

Bengt Elmén, verksamhetsledare i STIL

(Bengt börjar med att presentera sin assistent Magnus, som tolkar eftersom Bengts tal kan vara svårt att förstå för den som inte pratat med honom tidigare.)

Det här med tolkningen är ett exempel på hur vi kan använda assistansen. Det är också så att vem som helst i den här lokalen skulle inte kunna tolka mig. Magnus är utvald och utbildad av mig själv. Det är alltså jag som har lärt honom hur vill ha det.

Magnus jobbar åt mig en gång i veckan, oftast på mitt jobb, STIL:s kansli. Där använder jag assistenterna till att göra det jag inte är bra på. Jag gör alltså som alla andra chefer, jag delegerar uppgifter och låter andra göra det jag inte kan (*publikskratt*).

Jag skulle i det sammanhanget vilja fråga hur många i den här lokalen som har en sekreterare. (*Handuppräckning*). Det var tio stycken, vi är alltså ganska många här idag som använder assistans (*publikskratt*).

Jag ska berätta litet närmare om STIL, men först vill jag ställa en känslig fråga. Hur många här i lokalen tycker om kritik? Det var tre stycken, alltså en klar minoritet, och det visar att vi inte tycker om att andra ifrågasätter vad vi gör och vad vi står för.

STIL ifrågasätter. De flesta som är här idag arbetar på ett eller annat sätt i den kommunala hemtjänsten. Vi i STIL ifrågasätter den kommunala hemtjänsten. Det var därför vi bildade STIL. Men

det är viktigt att säga att vi inte ifrågasätter er. Det handlar om organisationen och strukturen.

Vi betraktar oss nämligen som ett viktigt komplement som kan hjälpa till att utveckla verksamheten. Det är en helt annan sak än att bara stå bredvid och klaga. Jag ska berätta om vad vi inte tycker om i hemtjänsten. (Jag har ytterligare en assistent, Margareta, som hjälper mig med overheadbilder. Det var ju så när Dag Boman pratade tidigare att han inte nådde overheadapparaten. Det gör jag.) (*publikskratt*)

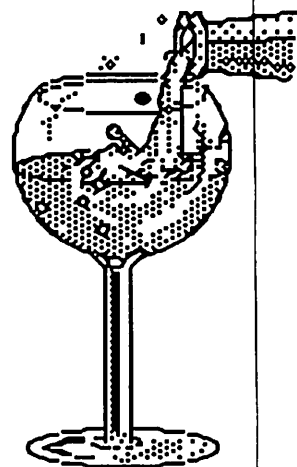
Detta som visas är historia. Det var flera år sedan vi var objekt i hemtjänsten. Det vi inte tyckte om var att vem som helst kunde komma in i vår bostad, när som helst. Vem skulle tycka om det? Skulle ni tex tycka om att få assistans av främmande personer på toa? Jag tvivlar på det. Jag tror ytterst få skulle acceptera det, och jag vill visa det genom att fråga: Hur många av er skulle anse att det här glaset är halvtomt? (*Visar ett glas till hälften fyllt med vatten.*)

De flesta skulle nog gå med på det. Men lika många skulle gå med på att betrakta glaset som halvfyllt (*publikskratt*). Det jag vill visa är att det alltid finns två eller flera sätt att se på saker. Många av er betraktar hemtjänst från ett producentperspektiv, medan jag och mina kamrater i STIL betraktar samma sak ur kunderna eller konsumenternas synvinkel.

Och det är detta perspektiv som jag vill berätta mer om. Vi ville

bygga upp något nytt som fungerade på våra egna villkor. Vi ville inte vara låsta till olika tider eller till våra hem. Inte heller vara uppbundna till era olika regler. STIL bildades 1984 och det tog tid innan vi kunde sätta igång verksamheten. Men tack vare gott stöd från socialdepartementet och även från facket så kunde vi börja 1987 i form av ett försöksprojekt. 26 personer med olika funktionshinder och i olika åldrar deltog. Projektet fick så goda resultat att vi kunde permanenta det i juli 1989.

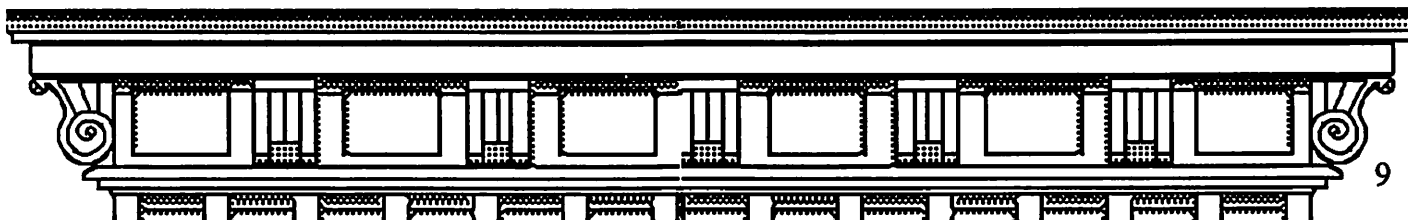
Idag har vi avtal med sex kommuner och ett landsting, här i

Stockholm. Vi säljer alltså våra tjänster på entreprenad och vi omsätter idag ca 20 miljoner och har ca 400 anställda. Vi är nu ungefär * 35 medlemmar i kooperativet, som är en ekonomisk förening.

Medlemskapet börjar med att den enskilde tar kontakt med oss.

* Antalet gäller för april-90

Därefter inleder vi förhandlingar med respektive kommun och sluter avtal. Varje medlem rekryterar sedan sina egna assistenter i enlighet med våra principer om självbestämmande. Vi begränsar alltså det kommunala ansvaret till att bedöma behovet av assistans i form av antalet timmar. Därefter multipliceras det individuella timantalet med den aktuella timersättningen och den summan betalar kommunen till STIL. STIL:s ansvar är alltså att förhandla med kommunen och även med de fackliga organisationerna. STIL är nämligen den formella arbetsgivaren för assistenterna.

En annan viktig del av verksamheten är att utbilda nya medlemmar. En viktig princip i vårt arbete är att alla som vill ska kunna vara med. Därför är det en stöttepelare för oss att utbyta erfarenheter och ha ett starkt kamratstöd.

En viktig bit är också vår administration. Vi har idag ett kansli med fem anställda. Alla utom sekreterarna har funktionshinder.

Varje medlem i kooperativet är alltså arbetsledare för sin egen personal med ansvar för att rekrytera, schemalägga och introducera sina assistenter. Vi rekryterar på olika sätt, tex genom dagspressannonser, egna kontakter, och har idag ett register på ca 100 namn, personer som är intresserade men ännu inte anställda. Det visar intresset för det jobb vi har att erbjuda

Vår verksamhet har fått sådana resultat som vi inte kunde drömma om. Det ska vi berätta om mera senare. Men jag ska ändå säga att många av våra medlemmar tex kunnat börja arbeta. De bor i vanliga bostäder och många har flyttat från boendeservice och andra institutioner.

Vi har fått en helt annan geografisk rörlighet eftersom vi kan ta med oss assistenten dit vi åker. Många av oss har kunnat frigöra sig från sina föräldrar eller andra beroendeförhållanden.

Vi väljer alltså varandra. Det är inte bara vi som väljer, utan även våra assistenter. Ingvar Nilsson nämnde tidigare att det här ställer nya krav på relationerna. Det vill jag hålla med om. Däremot är det inte säkert att detta är större eller svårare krav. Jag föreställer mig nämligen att det måste vara svårare att, som i den kommunala hemtjänsten, gå hem till vem som helst och att bli dirigerad av en tredje part, nämligen grupplederen eller hemtjänstassistenten.

Vårt sätt att arbeta leder till en ömsesidig respekt där vi känner ansvar och delaktighet. Det får till följd att det vi förut trodde var omöjligt nu blivit möjligt.

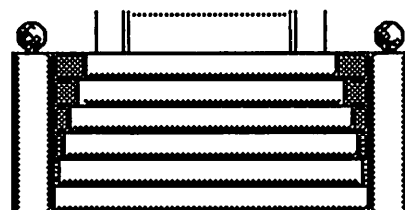
Det är emellertid inte bara vi som tjänar på detta utan även kommunen. De får en bättre kva-

litet till samma pris i form av att de får ny kunskap, nämligen sådan kunskap som de inte själva besitter. Det leder också i förlängningen till att medel och personal frigörs så att nya grupper kan få service i den kommunala hemtjänsten. Det leder dessutom till mindre byråkrati och till att lagen äntligen kan upprätthållas.

Men vi är inte nöjda. Vi har nya ambitioner och det handlar bla om att utveckla den kooperativa idén. Vi tror att många fler skulle ha nytta av vår modell. Därför satsar vi mycket, som jag sagt, på utbildning av nya medlemmar. Vi är även öppna för att teckna avtal med flera kommuner.

En annan del av vår verksamhet är att sprida våra ideer i landet, och internationellt. Det senare gör vi idag, även om bara Norge är representerat på konferensen.

En annan aspekt är att vi vill prova på nya områden. Vi saknar nämligen självbestämmande på många samhällsområden idag och vi tror att vi även här skulle kunna klara servicen bättre till samma kostnad. De områden vi tänker på är tex den kommunala färdtjänsten, tekniska hjälpmedel och fysisk tillgänglighet. Men jag stannar där tillsvidare och tackar för ordet.

Så här fungerar STIL i vardagen - medlemmar berättar

Britt-Inger Boman:

Ända sedan STIL började har jag varit intresserad, men jag hade fördomen att det gällde människor med väldigt stora funktionshinder, och inget för mig som klarar mig rätt så bra själv. Men livet förändrades när vi fick barn. Vi behövde då ganska mycket assistans och jag blev "ett ärende". Språkbruket inom det sociala området är något man kunde orda mycket

över situationen i hemmet kan man ju inte ge sig ut heller. Hemtjänsten försökte göra arbetet mer intressant och mer effektivt genom dubbelbemanning, men det blev istället mindre effektivt. Jag kunde ju inte planera vad som skulle göras när jag inte visste hur många som kom och hur länge.

De som jobbar i hemtjänst går på ganska mycket dagliga rapporter och konferenser, vilket är nödvändigt för informationen men svårt att avväga så att

det blir rätt. Jag upplever det som jobbigt att mycket information sprids som jag inte tycker behövs. Det var mycket jobbigt att hela tiden möta nya människor som redan från början hade

en bild av mina "svagheter". Jag är tex ingen ordningsmänniska. Men sådant är en sak mellan mig och assistenterna och inget som behöver spridas ut.

STIL-systemet är positivt också genom att det är flexibelt. Min man skadades tex i höstas och var hemma. Vår kommun beviljade fler timmar men hemtjänstassistenten var väldigt glad att hon inte också behövde hitta folk som skulle göra det extra jobbet. Det ordnade vi själva!

Men det viktigaste skälet att gå med i STIL är vår son. Vi behöver tex hjälp med att lämna och hämta honom på dagis. Personen blir ibland som en länk

mellan oss och honom och då är det viktigt att man kan känna att det fungerar helt. Vi har även funderat på att gå med i ett föräldrakooperativt dagis.

Som förälder tycker jag det är viktigt att ha kontroll över hemmet, vara mitt barns viktigaste auktoritet och den som ger trygghet. Hur ska han kunna känna sig trygg om inte vi är trygga? Hur ska han kunna se upp till oss om inte vi bestämmer själva i vårt eget hem?

Med assistenterna kan han också få lära sig att åka skidor osv, som vi inte själva kan lära honom, men som han inte ska behöva missa bara för att han har två funktionshindrade föräldrar.

Maria och Lasse Oks:

Lasse kan inte själv berätta, därför är jag här, som förälder, resursperson och handledare/tolk

Lasse har varit "brukare"-arbetsledare i STIL ett år och fyra månader. Han har fem assistenter, behoven är hans egna och inte uträknade på grundval av vad jag behöver. De har följt med från tidigare eller är tex kamrater. En del är projektanställda tex för segling.

Varje assistent har ett huvudansvarsområde och sköter sitt område utan min medverkan.

Före STIL levde jag två liv, mitt och Lasses. Det blev naturligtvis ett stort problem för oss båda. Med STIL-medlemskapet har jag reparerat mitt arbetsliv och annat. Mitt liv är nu mitt och Lasses hans eget. Det fungerar bättre.

En klar fördel är att grannsamarbete kan användas i STIL. All personaltid går in i STIL-tiden. Allt spontant som Lasse gör går faktiskt in under grannsamarbetet. Lasse kan på det sättet göra

om. Ett ärende är ju inte ens en person.

Jag kom hem från BB med vårt lilla barn. Min man fick lyfta och jag fick göra resten. Men han måste ju jobba också. Vi fick hemtjänst. Det fungerade bra i början.

Efterhand minskade vårt behov och vi blev en mittermellangrupp som man skickade folk till när det fanns gott om tid. Vi blev en buffert och den hjälp vi fick varierade väldigt. Men vi hade en kontroll av att det inte grodde igen fullständigt hos oss.

Jag hade planer på att börja jobba men när man inte har kontroll

Maria och Lars Oks forts.

mycket mer än tidigare. Förutsättningen är naturligtvis rätt grannar och ett bra grannsamarbete.

Vårt system utesluter inte heller vanlig obetald hjälpsamhet, snarare ökar kontaktytan och möjligheten att få hjälp. Det professionella och ideella har vuxit fram tillsammans.

Lasse har även ett samarbete med assistenternas familj, i den mån det finns naturlig kontakt och assistenterna svarar för kontakten, uträkningen av löner osv.

Det elementära är att bestämma vilka tjänster som ska betalas och att göra upp en plan över den månatliga arbetstiden.

Ett exempel på hur det kan gå till är scoutverksamhet, när han t ex ska på läger. Den som hjälper honom har då fått resan på betald arbetstid, medan vistelsen är ideellt arbete. Så kan det kombineras, till nytta och nöje för båda.

Tidigare hade Lasse kontaktperson, korttidshem, sommarhem, lägervistelser, ledsagarservice, eftermiddagsverksamhet hos ett studieförbund, med betald assistans, social hemtjänst, färdtjänst osv - ca 50 timmar i veckan i genomsnitt.

Nu har han STIL och färdtjänst, inget mer. Tidigare måste det göras ansökningar och bråkas för att jämka samman olika förvaltningar plus att mitt och tjänstemännens arbete kostade. Slutresultatet blev att Lasse fick ca 25 timmar effektiv hjälp, ofta på tider när han inte behövde den. Nu får han 35 timmar inklusive min tid. Allt finns nu under ett tak.

Exempel på hur det var tidigare: Lasse kunde få släpa sig till bio även om han inte ville, för det var bestämt så och assistentens biljett var beställd.

Vid en ändring fick Lasse själv betala biljetten. Om han inte kom iväg för att han tex var för trött kunde ledsagarservice dras in i fortsättningen. Jag måste ibland springa hem från jobbet och knyta hans skor för det ingick inte i arbetsuppgiften för den hemtjänstpersonal som kanske fanns i huset...

Nu är sådant en saga blott.

Vårt system betyder att assistenterna kan jobba på tider när det behövs och är flexibla. Om Lasses intressen förändras och han behöver mer regelbundna tider kan det också lätt lösas.

Det finns inga gränser för vilka som kan använda STIL. Det behövs bara kreativitet, mod, envishet och stöd från beslutsfattarna. Det jag efterlyser är stöd till

resurspersoner för att under introduktionsfasen orka med den planering som krävs. För oss tog det ett och ett halvt år och mycket av min tid. Sedan tog det fyra månader innan det fungerade med alla rutiner.

Nu är jag äntligen mer mamma än resursperson. Just nu ska Lasse åka till USA, jag är orolig, men han ska åka med egen vilja och STIL i bagaget.

Ritva Gough, forskare vid Arbetslivscentrum, som utvärderar STIL-projektet

Trots att Bengt Elmén hävdar att han inte gillar kritik, så har jag faktiskt granskat verksamheten kritiskt. Jag har intervjuat alla deltagare och gjort en enkät bland alla assistenter som har arbetat de första två åren. Jag följer verksamheten och dokumenterar den, och studerar även STIL:s egen dokumentation. På arbetslivscentrum bedrivs forskning i ett arbetslag som länge studerat vårdens utveckling. STIL är en av studierna i det arbetet.

Bland de frågor jag ställde till STIL-assistenterna i enkäten var hur deras arbetsmarknadssituation såg ut, jag ställde frågor om trivsel, utbildning, konflikter med

klienterna, om yrkesplaner i övrigt. Samma frågor ställdes också till personal inom Stockholms boendeserviceenheter, så att man kan jämföra hur det är att jobba i boendeservice med att jobba i STIL.

Det är oftast små skillnader, men i vissa avseenden är det stora olikheter. De anställda värderar arbetet ungefär likadant, deras bakgrund, utbildning och yrkesplaner skiljer inte nämnvärt - det arbetar "samma slags folk" på båda ställena

En viktig skillnad är att STIL-anställda arbetar mycket kortare deltid än boendeservice-anställda, de allra flesta arbetar mindre än

25 procent av heltid. I boendeservice är kortaste arbetstiden 50 procent av heltid. De flesta har dessutom andra jobb i båda formerna. Drygt hälften är också anställda i någon annan gren av vård eller omsorg.

Det gör naturligtvis att frågan om arbetsvillkor måste tolkas mot bakgrund av att STIL-arbetet oftast är extraarbete, medan jobbet i boendeservice oftast är försörjningsarbetet. Också personalen i boendeservice vill ofta jobba kortare tid.

Assistenterna tillhör alltså en kategori människor som vill dela sin tid mellan flera jobb. Assistentjobbet är slitsamt, och situationen kanske blir lättare om man delar upp sin arbetsinsats på flera jobb. Den stora skillnaden mellan organisationerna är trivseln. Dub-

hälften av STIL-assistenterna anser att de har ett intressant jobb mot knappt 20 procent av de kommunanställda. Uppskattade och värdefulla upplever sig STIL-assistenterna i överlag, men inte kommunens anställda.

Gemensamma intressen med vårdtagarna säger sig 75 procent av STIL-assistenterna ha, men bara 1/3 av de anställda i kommunens boendeservice. Att det finns ett fullt förtroende mellan dem och klienten tycker nästan alla anställda i STIL, medan det inte är uppenbart för kommunens anställda.

Förhållandet avspeglas också av att anställda tycker att det är viktigt att klienter själva väljer personal, det tycker 90 procent av de STIL-anställda men bara 30 pro-

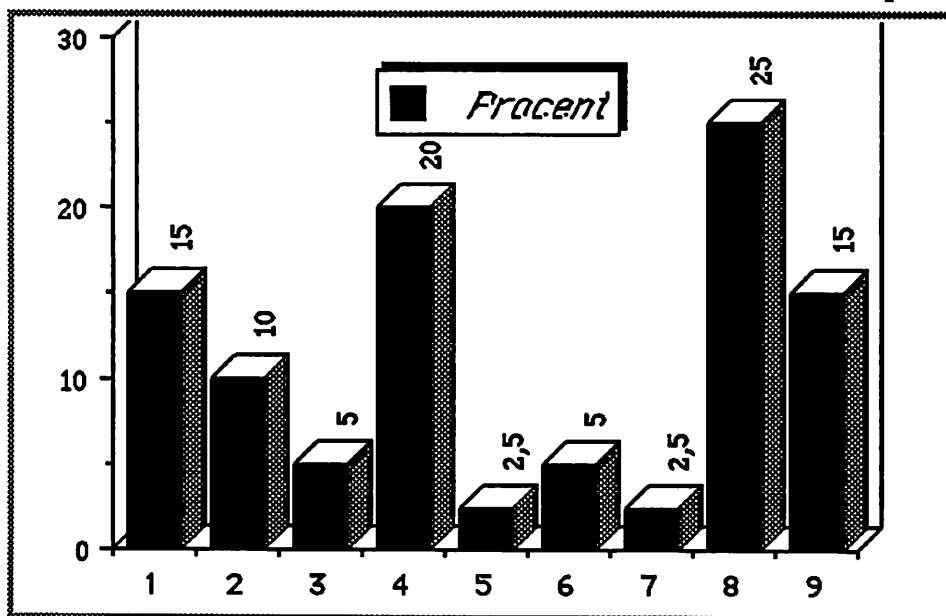
cent av de anställda i boendeservice.

Jag håller på med att skriva en rapport om "Personlig assistans under eget ansvar" och där behandla assistansfrågorna mer ingående.

Många av assistenterna skrev brev och kommentarer till mig om vad de upplevde som sämst eller bäst i jobbet. En första analys visar att det största problemet är underordningen. Vi underskattar ofta svårigheten att underordna oss andras önskemål, även om vi medvetet inser betydelsen av det. Det finns kanske några metoder att lära sig klara det bättre.

En möjlighet som assistenterna pekar ut är att själv kunna välja den man arbetar under. När man gillar någon är det lättare att underordna sig. Samtidigt säger STIL-medlemmarna att det är lättare att vara flexibel som brukare när man gillar den man har kontakt med. Den personliga relationen är alltså en viktig kärna och kraft i jobbet.

STIL-assistenterna får mycket uppskattning för sitt jobb. Motsatsen är en plåga i boendeservice: de anställda där upplever sällan uppskattning. Att bristen blir en plåga har att göra med arbetets karaktär. Genom att man så direkt utför uppdrag för andra behövs mycket feedback. Egentligen är det självklart men ändå finner jag att anställda i båda grupperna efterfrågar uppskattning. Uppskattning gör det möjligt att utföra den här typen av arbete.

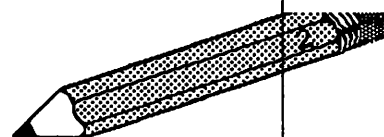

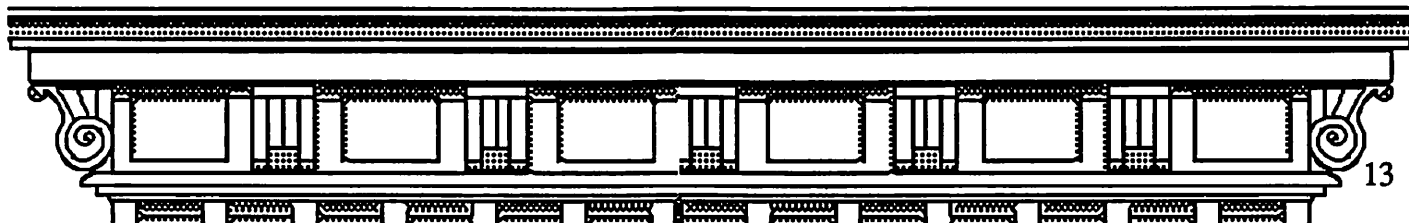
belt så många, 85 procent, trivs utmärkt i STIL och ingen vantrivs.

De upplever också att service-mottagarna trivs. Det upplever inte personalen i boendeservice. 80 procent av STIL-anställda anser att denna serviceform är den bästa, bara 30 procent av de kommunanställda anser att boendeservice är den bästa serviceformen.

cent av de anställda i boendeservice.

Många fler i kommunen tycker att arbetet är tråkigt, och att arbetstakten är uppdriven, än i STIL, där också fler uppgifter ingår i arbetet vilket betyder att det blir mer varierat. Viktigt för trivseln är också att STIL:s anställda inte upplever tidsbrist, medan de boende-serviceanställda ständigt upplever att

Paneldebatt

I panelen fanns: Adolf Ratzka ordförande i STIL, Michael Hultsten kooperativet Kobben, Jörgen Lantz fackordförande i SKAF, Ritwa Gough forskare Arbetslivscentrum, Dag Boman föräldrakoop, Kerstin Åhslund folkpartiledamot, debattledare Ingvar Nilsson.

IN Adolf Ratzka, varje gång vi har skilts har jag fått på skallen av dig för att jag använder fel terminologi i de här frågorna. Kan du utveckla det?

AR Det är inte bara du, Ingvar. Uttrycken om oss varierar från klient, kund, vårdtagare, ärende osv. Beteckningarna illustrerar en skarp i utvecklingen, mellan den gamla tiden där vi var objekt och den nya där vi är subjekt. Jag känner mig personligen som vilken företagare som helst, som anställer folk som sköter sysslor åt mig. Ni andra i kooperativet är också formellt arbetsgivare och företagare. Den medvetenheten vill jag att vi sprider.

IN Alla vi som varit i kontakt med den offentliga sektorn funderar ju på vad vi är egentligen. Vad är vi för sort? Adolfs poäng är att vi lätt gör oss skyldiga till antingen nyspråk, dvs en falsk försköning, eller övertramp, dvs öppet förakt.

Jörgen Lantz, vi hörde tidigare Maria Oks beskriva en upplevelse av lönearbetarrollen, vad är din kommentar?

JL Jag är förhandlare i SKAF, Svenska kommunalarbetsreförbundet, för kooperativ. Jag var den förste från vårt håll som träffade STIL. De vände om i "pallet" på oss. Vi kom till slut överens om att vi skulle ordna ett

kollektivavtal, de släppte mig inte med mindre.

Jag tycker vi från facket har fått en utmaning. Man får använda de grå cellerna på ett nytt sätt, och vi ställer självfallet upp, med tanke på resultaten. Fackets roll blir i framtiden en serviceroll, och inte det typiska att slå motparten på truten i en förhandling. Vi ska hjälpas åt.

IN Är du en "kooperativgalning" inom SKAF eller är du representativ för hur ni ser på kooperativ?

JL Jag är nog en facklig galning i så fall, jag känner för facket...

AR Vi i STIL har ju däremot mött stor skepsis lokalt.

JL Jo, jag vet det, och jag har också fått på skallen för att jag varit för positiv.

IN Hur aktivt kan facket vara för att driva på utvecklingen?

JL Stödet för kooperativ finns djupt rotat i SKAF. Vi tog ett beslut redan 1983 om att kooperativ är ett viktigt komplement till det kommunala huvudmannaskapet. Om vi bara kunde kombinera det med er uppfinningsrikedom...

IN Egentligen får era medlemmar det också bättre med en kooperativ utveckling?

JL De trivs bättre i alla fall.

IN Kerstin Åslund, kommunpolitiker i Stockholm, ditt jobb är att se till att både kooperativ och den vanliga verksamheten får resurser. Hur löser du det?

KÅ Det är bra med en bred diskussion kan man väl börja med att konstatera. Vi har förutsättningar som lagar och förordningar, pengar och personal. Vår roll är att fördela resurserna så rättvist som möjligt. Men vi måste också ta tillvara kreativiteten hos STIL och andra så att de kan påverka sin situation så att människor som har stort hjälpbehov kan känna trygghet.

IN Tycker du att STIL tar resurser som andra skulle ha?

KÅ Nej, det tycker jag väl egentligen inte, för kreativiteten är viktig för oss att få del av.

IN Ska ni alltså avlöna STIL:s medlemmar som konsulter för att utveckla hemtjänsten?

KÅ Ja, det kan ju låta så, men det är att gå för långt ännu. Däremot kan jag hänvisa andra som är intresserade av kooperativ vidare till STIL. Vi får inte glömma att tex DHR, De handikappades riksförbund, också är kreativa.

AR Det låter ju här som om vi har fullt stöd i kommunen men så är det tyvärr inte. Man vill avspisa oss med bidrag, men inser inte att vi är företagare som vill ha betalt. Man föreslår att vi ska få samma ersättning som vad den kommunala verksamheten kostar, men man vet inte vad den egna verksamheten kostar. Därför tycker man att vi är dyra.

IN Skillnaden mellan vad kommunen tror och vad servicen faktiskt kostade var i en undersökning 200-400 procent.

KÅ Visst kan kostnaderna variera mellan socialdistrikten, och det är svårt att komma fram till rättvisande siffror. Det som är lätt att glömma som kommunalpolitiker - inga namn - är att STIL även tagit på sig dolda kostnader som administration och utbildning, vilket kommunen gärna låter bli att räkna fullt ut.

IN Den offentliga byråkratin måste krympa när fler kooperativ bildas eftersom den inte behövs, så det är ju inte svårt att förstå var motståndet finns...

MH Här är en annan aspekt, som vi har erfarenhet av. Vi har av vår psykiatriska sektor inom landstinget bemötts hårdare än av kommunerna.

1988 tillfrågades vi av öppenvårdsteamet i Handen om vi kunde göra en utredning och ett förslag på hur rehabresurserna skulle utvecklas. Alla från läkare till vårdbiträden var överens om hur vi skulle lägga upp det. Vi skulle utgå från de tjänster brukarna såg behov av. 50 personer sade ja. Jag sade upp mig från min tidigare anställning för att jobba med detta.

Då gick klinikchefen in och sade nej, "han är en fd patient, det går inte".

IN Är det på så sätt att du är "stigmatiserad", menar du?

MH Möjligen, men det är också så att vi visat att vi kan ge bättre resultat i psykiatriliteringen än proffsens mångåriga arbete. Att hänvisa till att jag varit patient var bara en taktik för att bli av med mig.

IN Hur är lagstiftningen när det gäller arbete i kooperativ, Ritva Gough?

RG AML, arbetsmiljölagen, gäller med tvekan för arbete i någons hem, och likaså vid anställningsförhållande mellan närstående. Men det finns inga juridiska hinder för detta. Det förekommer ju tex ofta i jordbruket där familjer arbetar tillsammans, men för den här typen av jobb behöver vi skapa lagar eller praxis. Att det är så beror bla på en gammal inställning till omvårdnadsarbete som ett kvinnoarbete som traditionellt inte har avlönats och därmed inte har omgärdats av arbetsmarknadslagar. Det finns förmodligen en stor grupp kvinnor på arbetsmarknaden som arbetar mindre än 50 procent men de arbetar på flera olika jobb, vilket innebär att de inte har något försäkringsskydd genom arbetsmarknadsförsäkringarna. De utgår från att man jobbar minst halvtid. Det måste ses över. Men tex facken är oftast motståndare till denna utveckling, bla därför att de tror att lagstiftaren inte vill ändra sig.

JL Det är som Ritva Gough säger, våra minimigränser för Akassor, försäkringar m m är 17 arbetstimmar per vecka i ett och samma jobb. Det går att komma runt tex i en kommun om en person är anställd av två kommunala förvaltningar, men inte om det är två helt skilda arbetsgivare. Det är ett dilemma. Men vi har inte haft mycket sådant här förut. Nu måste vi väl titta på det.

IN Dag Boman, vad händer med

den offentliga sektorn, dränerar vi den på kreativa människor med den här utvecklingen?

DB En av mina starkaste upplevelser är att kooperativprojekten drar till sig eldsjälar, förändringsivrare, som behövs för ett förändringsarbete också inifrån. Men den kooperativrörelse vi ser inom den offentliga sektorn är också en del av en större "individualiseringsvåg" i samhället med kunder som kräver större anpassning till sina behov. Jag tror att den offentliga sektorn kommer att omarbetas oerhört starkt och att kooperativen kommer att vara en stor del i det.

IN Men du ser inga risker?

DB Jo, men frågan är också om det bästa ska vara det godas fiende. Som Kerstin Åslund sagt finns det inget imperativ, inget måste om hur servicen ska skötas, bara den finns där. Det gäller att plantera äppelträdet där det behövs.

IN Blir det anarki i den offentliga sektorn, Kerstin Åslund?

KÅ Det blir skillnader i verksamheten mellan olika kommundelar, visst. Men politikerna måste ta ett ansvar för att ge stöd till förnyelse och anpassning så att vi får en så bra offentlig sektor som möjligt. Inte antingen eller. Det är det som skrämmer många. Vi ska ta vara på det som är bra, men det behövs en förnyelse. Allt känns som en explosion nu, men det beror på att allt blivit vid det gamla för länge.

DB Jag upplever starkt även det som STIL-medlemmarna redovisar, att kooperativet i sig tex innebär mycket sociala kontakter. Vårt kooperativa dagis är även ett nätverk som kan användas för alla tjänster.

forts på sid. 22

Hej Jag heter Andreas, 15
Hanikat och är nie år och
är STIL:s minsta arbets-
ledare och jag är Glad
över att få assistenter
....

Hej!

Jag heter Andreas Hanikat och är nie år och jag är STIL:s minsta arbetsledare och jag är glad över att få assistenter som hjälper mig med inhalatorn. Det är skönt att slippa ta mina föräldrar med mig överallt. Det är roligt att ha med dom ibland när man vill slippa assistenterna, för dom kan vara jobbiga ibland.

Mina klasskompisar tar mycket hänsyn till mig, det tycker jag är bra, då slipper jag vara borta så mycket från skolan.

Mina roligaste ämnen är matte, läsa, måla, skriva, skrivstil, idrott, och göra en massa andra saker. Min fröken är snäll och bussig och rolig. Tack vare fröken har huvet på skaft och skickar upp oss i flaggstången två gånger i veckan. Det är roligt.

Jag springer ifatt alla tjejer i skolan och killarna, om jag mår bra. Håller på att träna upp mig för att må bättre. Det är tråkigt att gå på fritids, men när jag inte hade nån assistans så kunde jag inte gå på fritids och längtade dit.

Nån har tagit våran bil så vi får gå till skolan varje dag och kånka på lufttuberna. Dom väger tillsammans 6 kg.

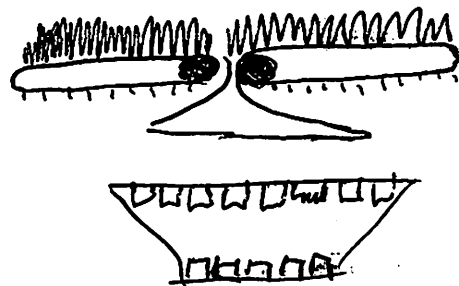
När jag får tag i biltjuvarna så ska jag vrida örona av dom. Man skulle kunna öppna hjärnkontoret på dom och titta vad dom har där inne.

Jag tycker assistenterna är bra, det är jag som bestämmer mer över mig själv nu än förut, men mamma säger i alla fall åt mig att städa rummet.

Hälsningar Andreas Hanikat.

Enl. Andreas önskemål så är
brevet något redigerat.

Red.

Det Här är mina assistenter

Exteriörbild från Mary Sol - Solar Med på Teneriffa

Att resa är att leva

Så är det då äntligen dags för den årliga resan till Mary Sol för att underhålla hälsan och reparera diverse värkande axlar och andra skavanker.

En kulen dag i början på december befinner sig Simona och underteknad således på Arlanda för vidare befordran till Teneriffa. Redan vid incheckningen börjar det som vanligt trassla till sig. Det gäller att kunna förklara att den extra resväskan innehåller hjälpmedel som måste med, liksom Permobil. Till råga på allt så skall batterierna sitta kvar i stolen. För säkerhets skull har vi skaffat intyg på att det är gelebatterier som det är tillåtet att flyga med. Man måste se absolut stensäker ut och kunna argumentera. Det går ju bra så länge man befinner sig i Sverige och kan tala svenska. Det är svårare utomlands, men då kan man å andra sidan skaka på huvudet och låtsas att man inte förstår någonting.

Så småningom dyker två trevliga damer upp och lotsar oss genom pass och säkerhetskon-

trollen. Med imponerande lyfteknik lyfter de sedan Simona på plats i flygplanet. Vi andas ut och hoppas att alla väskor och permobilen kommit med och ber en stilla bön att allt skall vara i helt skick vid framkomsten.

En begynnande influensa gör att jag inte bara känner resfeber. Men strunt i det om 5 1/2 timme befinner vi oss i sol och värme. Resan förflyter under ständigt ätande och drickande. Somliga dricker tydligen mest eftersom det är en ständig kö till toaletten. Simona och jag dricker så litet som möjligt. Toalettbesök på flygplan är inte att tänka på om man inte befinner sig i ålstadiet och kan uträtta sina behov stående i sittande hukställning.

När vi landat på Teneriffa så börjar operation avstigning på Spanska vilket tar sin rundliga tid. Efter att minst tio spaniorer gestikulerat och skakat på huvudet och förklarat att Simona är för tung att lyftas så lyckas 5 st till sist efter en timme få henne ur

planet. Det är faktiskt nytt rekord, förra gången tog det 25 spaniorer 2 timmar.

Inga förtretligheter kan dock grumla glädjen när vi som vanligt ser Roland vänta utanför terminalen med sin buss från Mary Sol. Nu kan vi koppla av och börja semestern eftersom Mary Sol är ett lägenhetshotell med restaurant som är fullständigt anpassad för rörelsehindrade.

Vidare finns ett hälsocenter Solarmed och ett hjälpmedelscenter där man kan hyra elstolar, elsäng och de flesta hjälpmedel, få transport och viss personlig assistans. Så här finns det mesta för att även en svårt rörelsehindrad skall kunna fira en bekymmersfri semester.

Många funktionshindrade har därför följaktligen köpt lägenheter och andelar för att kunna övervintra i ett hälsosammare klimat. Det är ju inte för ro skull som t.o.m. fåglarna flyttar söderut.

Någonting som också är unikt för Mary Sol är den fantastiska

Simona och Sylve njuter en välförtjänt semester i solen

Förutom att vi håller på att hamna i Malmö istället för Stockholm så går allting bra. Den svenska vintern slår emot oss som en våt filt vid hemkomsten. Men vi tröstar oss med att vi nu fått ett tillskott av vitaminer och solenergi som kommer att hålla oss friska och vitala resten av vintern. Någon-ting som vi gärna unnar flera människor.

Jag hoppas vi ses på Mary Sol.

Sylve *

swimmingpoolen med 33 o vatten och olika anordningar för vatten-massage såsom bubbelpooler, vattenfall o.s.v. Bara att få bada i poolen är värt hela resan. Så redan nästa morgon ligger Simona med hjälp av liften och Roland i vatt-net och gör vattengymnastik.

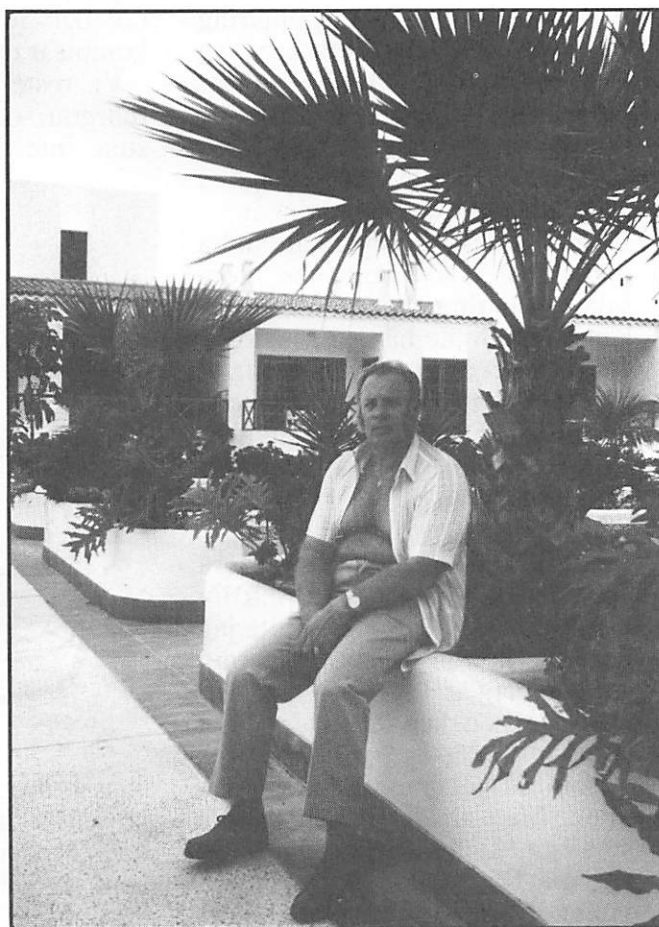
Själv sitter jag i skuggan vid baren och kyler ner min influensa med en cocacola med is och citron. Några dagar senare så drabbas Simona också av influensa. Men efter speciell behandling och inhalation på Solarmed så känner vi oss ovanligt friska för att vara så sjuka. Här är man nämligen mycket noga med att personer med rörelsehinder inte skall ligga och samla slem i lungorna och få lunginflammation eller kvävas av syrebrist. Någon-ting som man tydligen inte bryr sig om i Sverige.

Sol, bad och motion ger en frisk aptit så vi äter gott eftersom vi lagar maten själva. Vi tycker det är roligare när det finns så fina råvaror i form av kött, grönsaker och frukt till lägre pris än hemma i Sverige. Att sitta i den ljumma skymningen på altanen med en oxfile, fräscha grönsaker och en flaska vin det är livet så här mitt i vintern.

Under så här goda livsbetingel-

ser så går dagarna fort. Den förhyrda elmopeden visar sig vara ett riktigt fynd. Den tar sig fram lätt och smidigt överallt. Så vi hinner hälsa på Carlo och Bror som häckar på Vintersol, shoppa på Playa Las Americas, fira Lucia i Svenska kyrkan Casa Suecia. Vi återser också många andra svenskar som bor här nere över vintern i Los Cristianos. Någon av de sista dagarna på semesteren så träffar vi Carl och Valerie från England som vill ha upplysningar om STIL och vi berättar gärna vitt och brett om STIL på knagglig engelska.

Åtskilligt upplivade såväl fysiskt som psykiskt så blir vi ändå till sist tvungna att tänka på hemre-san.

Sylve sittande under palmernas skugga

Att resa med kompisar

Att vara funktionshindrad på ett eller annat sätt kan ha sina problem, men det är inte bara dem som man skall se

Själv har jag utvecklats som människa, dels på grund av att jag gick med i STIL, där jag känner att jag har människor bakom mig som kämpar för samma sak, och till stor del för att jag träffade kompisar ungefär samtidigt som ser mig som den människa som jag är i första hand, och inte rullstolen. Många ser rullstolen i första hand, de ser inte människan som sitter i den. En människa med egna åsikter och tankar.

Att ha människor runt omkring sig som behandlar en som en person som har värde, betyder mycket för självkänslan.. Tyvärr så ser inte hemtjänsten att vi med större hjälpbehov än övriga i samhället, också är människor

Man kan aldrig begära att andra människor självmant ska göra saker och ting åt en, men man kan be om hjälp när man behöver det. För det är inte andra människor som ska se till att vi får leva ett bra liv. Det är i första hand vi själva som måste ta ansvar för våra egna liv.

Jag vill själv berätta om några episoder ur mitt liv. Hur mitt liv har förändrats i och med att jag har fått kompisar som ser mig som den jag är.

Att gå och handla kläder med hemtjänsten är en omöjlighet, eftersom de går efter klockan hela tiden. Men att få gå och handla sina egna kläder och skor med en kompis för första gången i sitt vuxna liv, det känns som ett stort steg mot ett friare liv.

Men givetvis hoppas jag att även min kommun tar ett beslut om att acceptera STIL, så att jag och andra i samma situation i min kommun kan få anställa våra egna assistenter, utanför hemtjänsten.

För visst ska kompisar kunna ställa upp på varandra, men kanske inte hur mycket som helst utan att få något betalt.

Att vara ute och resa är också en omöjlighet om man inte har människor som kan följa med och hjälpa till när det behövs.

För första gången i mitt liv så reste jag förra året med kompisar utanför min kommun.

Det var en härlig känsla som inte går att beskriva. Visst var det en del planering före, men det fantastiska var att det funkade så bra.

Det är kanske inte så märkvärdigt för dem som är vana att vara ute och resa och att ha många kompisar omkring sig.

Vi reste till Norge tidigt en morgon, och eftersom hemtjänsten inte kan komma när det

har litet fantasi och om man verkligen vill.

Det var så att toan låg nere i källaren och det var trappor inomhus. Så det fick bli att gå ut igen en liten sväng. Men det går väl an, tänkte jag.

Men var är toan?

Inte en skymt ens. Nähä, men med kompisarnas hjälp kanske jag kan gå på en "vanlig toa". Då fann jag vad jag sökte. Det var bara det att det fanns inga handtag att hålla sig, trångt och litet var det. Så min ena kompis fick montera ner min rullstol för att vi överhuvudtaget skulle kunna få plats därinne. Så ska det ju inte behöva vara.

I Norge var det lätt att ta sig fram på gatorna med rullstol i det vackra vädret. Värre var det att ta sig in i en del affärer. Oftast så

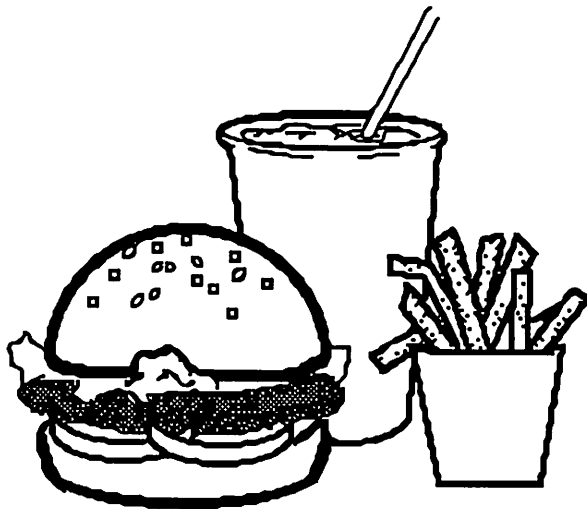
var det affärer som såg mysiga ut, men det var gott om trappor till dem. Till en del kom man in i gatuplanet men det fanns ingen hiss till det övre planet. Det kändes inte alls kul. Så Norge är inte så bra att åka till om man är rullstolsburen enligt min mening. Men det kan ju finnas andra som har en helt annan bild av Norge.

Däremot när jag var i Danmark, så

fungerade allt jättebra när det gällde möjligheter att komma in i affärer, även till de affärer som var mindre.

Toaletterna var anpassade, stora och bra hissar mellan olika våningsplan. Allt var verkligen toppen när vi var där. Utom på ett ställe där det var bristande information. Det fanns många trappor på ett ställe och vi frågade

forts. nästa sid.

passar mig, så fick en av mina kompisar hjälpa mig på morgonen. Men då fick jag det också som jag ville ha det. Det kändes härligt.

Frukosten åt vi i bilen efter det vi åkt några timmar. Det är ju knappast någon som är hungrig så tidigt som vi gav oss iväg.

Vid norska gränsen så stannade vi för att uppsöka toan. Det visade sig att det var litet bökit att ta sig dit, men allt går om man

En ny institution skall byggas

Lättare ta semester

Enl. artikeln så är 2/3 delar av all vård i Sverige anhängigvård

Samhället sparar mycket pengar på att anhängiga arbetar gratis och många familjeförhållanden spricker för att relationerna blir ansträngda. De anhängiga känner sig utnyttjade och funktionshindrade eller sjuka människor omnämns som en tung börda som belastar de anhängiga.

Ordet "avlastning" för tankarna till hamnarbetare som bär tunga säckar på ryggen i färd med att lossa en båtlast.

Enbart livssituationen i sig räcker för att funktionshindrade människor ska känna sig mindre värda. Skall de dessutom leva med obetald anhängigvård så blir det inte mycket kvar av egenvärdet.

Att bygga och driva en institution kostar mer än att bevilja tillräckligt antal hemtjänststimmar som den enskilde själv kan administrera.

Enl. STIL-modellen så anställer den funktionshindrade själv personal för assistans i hemmet, eller varför inte som följeslagare och hjälp på en egen uppbyggande semesterresa medan den anhängige vilar upp sig.

Red.anmärkn.

Att resa med kompisar

forts. fr. föreg. sid.

om det fanns hiss men fick nej. Men när vi skulle gå därifrån så fanns det plötsligt en hiss som vi kunde använda.

Att få känna att man behövs och får vara med på samma villkor som alla andra i samhället, är väldigt viktigt för självkänslan. Att få känna att man klarar av saker (allting kan man inte klara själv) men tillsammans med kompisar eller pers. assistenter kan man klara mycket.

Det skulle vara kul om jag

Sjuka vårdas i hemlik miljö medan anhängiga vilar

Tore Malmros som vårdar sin hustru Marianne hemma sedan fem år har fått gehör för sin idé om ett avlastningshem för att anhängigvårdare inte ska slitas ut i förtid. FOTO: TOMAS ONEBORG

● Nackabor som vårdar gamla och sjuka anhängiga hemma får ett avlastningshem. Där ska de gamla kunna bo medan vårdarna får en välförtjänt semester.

Avlastningshemmet som ska vara inflyttningsklart 1993 är i stort sett en mans verk. Tore Malmros, som vårdar sin handikappade hustru Marianne sedan 1986, har med envis energi och en hel del ilska kämpat för sin idé genom hela den kommunala byråkratin.

– De första åren gnällde jag mest men sedan insåg jag att något måste göras, säger Tore Malmros.

Allt fler kvar i hemmet

Han är gammal reklamman och van att driva idéer. Han insåg snabbt att gapet mellan den växande gruppen hjälpbehövande äldre och det minskade intresset för vårdutbildningar måste överbryggas med hjälp av anhängigvårdare.

– Redan nu räknar man med att två tredjedelar av vårderna sköts av anhängiga, säger Tore Malmros. Om anhängigvårdarna skulle strejka så skulle hela Vårdsverige rasa ihop.

Men om allt mer arbete ska vila på anhängigvårdarna gäller det att dessa inte slits ut i förtid. I dag kan de gamla och sjuka få flytta in på långvården på Boo sjukhus om en anhängig behöver vila. Många drar sig i det längsta för en sådan lösning.

Hemlik miljö

Avlastningshemmet ska få en mera hemlik miljö. Det kommer att ligga i det servicehus som ska byggas i Ektorp på den så kallade brända tomt. Av servicehusets 60 lägenheter reserveras fyra för avlastningshemmet. Mellan åtta och tio sjuka kan få bo där samtidigt och enligt kommunens beräkningar kommer man att kunna ta emot mellan 100 och 150 gäster per år.

Det är också meningen att de anhängiga ska kunna övernatta första natten för att båda ska kunna känna sig trygga.

Byggstart i höst

Nacka kommun har nu begärt in anbud från byggtrenörer och man räknar med byggstart för servicehus och avlastningshem i höst.

– Jag hoppas att det ska gå vägen som vi planerat, säger

Henry Blomkvist, f.d. socialchef och en av de ansvariga för projektet.

Utan Tore Malmros hade det inte blivit något avlastningshem, det tror i alla fall inte Henry Blomkvist. I stort sett tror han att de här åttio platserna kommer att motsvara behovet. Men han säger också att efterfrågan säkert ökar när platserna väl finns.

– När vi moderniserar kommunens äldreomsorg framöver så kommer vi att planera in avlastningsplatser även där, säger Henry Blomkvist.

Stöd och tematräffar

Avlastningshemmet blir också ett anhängigcentrum där anhängigvårdare ska kunna träffas för att stödja varandra och för att få utbildning vid olika tematräffar.

– Nu måste vi också bilda en VHV-förening. Vi hjälper varandra, en förening för pigga pensionärer i kommunen som kan rycka in och hjälpa varandra med lite av varje, säger Tore Malmros, full av energi inför sin nya uppgift.

EVA NILSSON

kunde få kontakt med flera som bor inom Linköpings kommun och i Östergötland, som är eller vill bli medlemmar i STIL.

Kanske kan vi gå tillsammans och göra något gemensamt för att få till stånd STIL:s idéer hos oss. Ta gärna kontakt med mig om Ni är intresserade av att bilda en förening för att kunna anställa egna assistenter utanför hemtjänsten. Hälsningar Inger Dahlqvist *

Tel. 013/ 14 72 39

Inger Dahlqvist i Linköping är en eldsjäl som trots det långa avståndet besöker STIL:s kurser och temakvällar nästan varje vecka. Hon har nyligen fått till stånd ett avtal mellan kommunen och STIL.

Hon har planer på att arbeta för att fler i Linköping ska kunna bli egna arbetsledare.

Vi önskar henne lycka till.

Red.

Besök från Japan

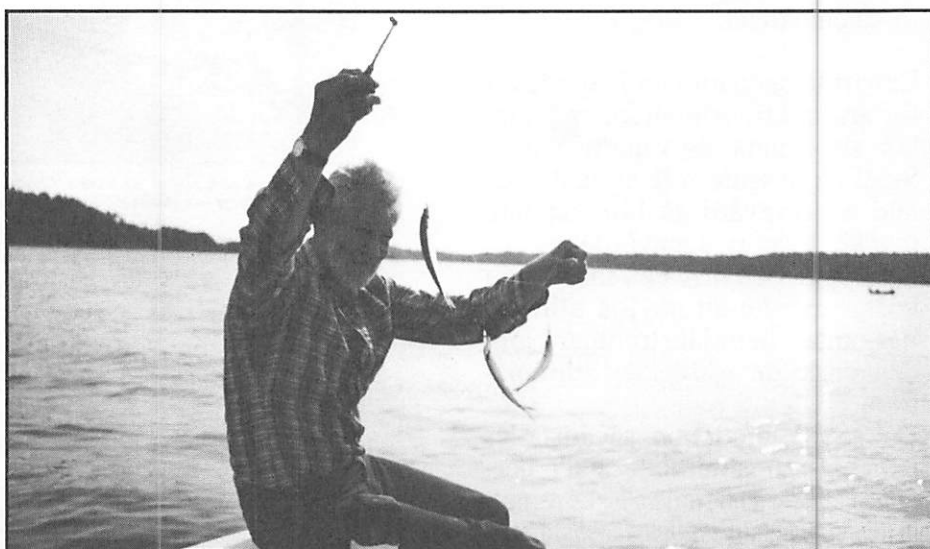
STIL i Stockholm har medverkat vid en filminspelning där vi visat fördelarna med STIL-ideologin.

För någon tid sedan fick vi kontakt med televisionen i Tokyo som med sin fina utrustning var här i Stockholm och gjorde en mycket lyckad upptagning enligt deras eget utlåtande.

Efter filmupptagning i hemmiljö och vid arbete utomhus, gjordes en utflykt till sjön utanför Vaxholm där strömmingen pimplades.

Det enda de reagerade emot var vårt sätt att låta den fångade strömmingen dö. De menade att strömmingen skulle förvaras i en hink med vatten så att fisken var levande ända fram till stekpannan.

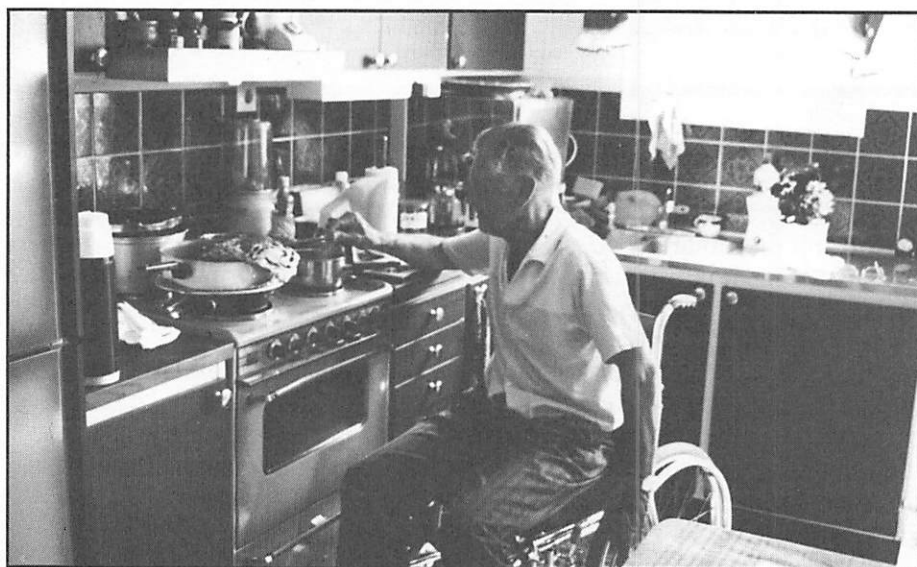
Yngve 1991

Strömmingen fångas

som

sedan tillagas i Yngves kök

Mera Japan

Under tiden 19/5-28/5-91 kommer ett antal japaner på besök. De har rörelsehinder och är intresserade av att bo och följa det dagliga livet hos en svensk familj eller hos ensamstående person med rörelsehinder.

Ekonomisk ersättning ges till värdarna med 400 kr/dag och tolk kommer att finnas en timme/dag förutom en jourhavande tolk.

Besöket kommer att leda till att en bok ges ut och Japans TV kommer ev. att bevaka.

Kontakta Gunilla Hammarsköld
Handikappinstitutet

Tel : 08- 620 18 34 om Du är intresserad av att vara värd för någon.

Fixa Din egen färdtjänst

Färdtjänsten har inte trots enträgen försök kunnat fylla de rörelsehindrades transportbehov på ett tillfredsställande sätt.

Den kostar stora summor och beroende på bostadsort är den mer eller mindre utbyggd. Ett synnerligen orättvist system som fungerar på makthavarnas villkor utan att brukarna har några större möjligheter att påverka.

Egen bil bäst

Med tanke på ovanstående förefaller det märkligt att handikapprörelsen och de som bestämmer inte har satsat hårdare på att underlätta det egna bilägandet. Sedan färdtjänsten kom till har inte mycket hänt vad beträffar teknisk utveckling och möjligheten att reducera kostnaderna för det egna bilägandet. De förmåner som delvis finns kvar idag fick vi redan på 50-talet förutom det nya bilstödet som är högst otillräckligt.

Jag vågar påstå att ingen färdtjänst i världen kan ersätta den egna bilen. Jag tror dessutom att

om man satte sig ner och räknade på vad varje färdtjänstkund kostar, så skulle det vara en samhällsekonomisk vinst t.o.m. att ge varje rörelsehindrad bilen som hjälpmedel och dessutom befria alla handikappfordon från alla former av beskattning. Därigenom skulle man verkligen öka möjligheterna till bilägande, ge de rörelsehindrade makt över sina egna transporter och slippa vara slavar under ett otillräckligt färdtjänstsystem.

Kör med Joystick *

Bilstödet har emellertid ändå trots sin otillräcklighet inneburit större möjligheter att skaffa egen bil och därigenom ökat intresset hos flera duktiga tekniker att ta fram nya möjligheter att anpassa bilen till olika rörelsehinder.

Ett bra exempel på nya lösningar är bilkörning med joystick, som tagits fram av Anpassarna i Hedemora. Joysticken finns för närvarande monterad i en Vanbil av märket Ford. Med en behändig elstol går det med hjälp av lift att

åka in i bilen och låsa fast sig på förarplatsen. Det var en upplevelse utöver det vanliga att se Carlo köra bil genom att hålla i en joystick i stället för en ratt.

En bra Norgehistoria

Systemet fungerade övertygande. Så i princip skall alla som kör elstol med joystick även kunna köra bil. I Norge finns det för övrigt redan flera bilar som är godkända för att köras med joystick. En ovanligt bra norgehistoria enligt min mening. Joysticken ger alltså många fler rörelsehindrade en bättre lösning på sina transportbehov och kan avlasta färdtjänsten till förmån för de grupper som inte har något annat alternativ. Låt oss då också hoppas att det samtidigt innebär en bättre färdtjänst på brukarnas villkor.

Sylve och Carlo **

* Joystick är samma styrspak som finns på elrullstolarna.

Stockholms Läns Landsting
Hjälpmedelcentralen
Svetsarvägen 20
171 41 Solna

1991-01-15

Hej Yngve !

Ang. faktura på anpassning av rullstol, har jag nu pratat med min chef Gunnel Stavaeus.

Som jag tidigare sade till dig så går inte Hjälpmedelcentralen in och ändrar på en rullstols grundkonstruktion, som är testad och godkänd av Handikappinstitutet. Ev. ändringar sker i så fall av tillverkaren av rullstolen.

Eftersom du nu gjort anpassningen av din rullstol på eget initiativ får du stå för kostnaden själv. Återsänder därför fakturan från Chemo Design AB.

Med vänlig hälsning

Hjälpmedelcentralen.

STIL gör vad Hemtjänst-Hjälpmedelcentralen- Handikappinstitutet- m. fl. inte kan

Nu kan man verkligen ifrågasätta om inte hjälpmedelcentralernas tid är ute. Av bif. brev från Sthlms Läns Landsting framgår det, att dess underorgan, varken kan eller vill hjälpa de handikappade. De är tillsatta för att upprätthålla och ombesörja samma levnadsstandard som finns för övriga medborgare ute i samhället.

STIL har här bekostat en som man tycker borde vara en självklar sak för hjälpmedelcentralen -ändring av en rullstol..

Med möjlighet till alternativa lösningar går dock det mesta att ordna.

Yngve *

22 Funktionshindrade kvinnor diskrimineras

Följande är utdrag ur

Motion till riksdagen
1990/91:So201
av Barbro Sandberg (fp)
Handikappade kvinnors situation

1988 beslutade riksdagen om en plan för jämställdhetspolitiken inför 1990-talet. Tyngdpunkten i den femåriga handlingsplanen ligger framför allt inom arbetsmarknads- och utbildningsområdet, områden som också är särskilt viktiga i det av riksdagen antagna handlingsprogrammet i handikappfrågor.

Bland de svagaste grupperna på arbetsmarknaden finns kvinnor med funktionsnedsättningar. En av orsakerna till det är rådande attityder i samhället. Att vara kvinna med funktionshinder innebär att vara extra utsatt.

Utsattheten kan ha sin förkla-

ring i traditionella könsrollsuppfattningar och i felaktiga förutfattade meningar om handikappade. Här behövs en kartläggning vilken bör göras i nära samarbete med handikapporganisationerna. Kvinnor är i majoritet i de flesta handikappgrupper t.ex bland rörelsehindrade och synskadade. Det finns mycket litet statistik och få undersökningar gjorda som särskilt belyser handikappade kvinnors situation. Varken kvinnoforskning eller handikappforskning har uppmärksammat dessa kvinnor.

Gjord statistik visar dock att det finns ungefär tre gånger så många kvinnor som män som säger att de inte får den praktiska dagliga hjälp som de anser sig behöva. Fler kvinnor än män är arbetslösa. Det tycks också vara vanligare att män får avancerad teknisk utrustning. Hjälpmedel anpassade till kvinnors situation har inte

uppmärksamats särskilt mycket.

Kvinnokonferensen Nordiskt Forum 1988 i Oslo behandlade bl.a handikappade kvinnors situation. Detta fick som resultat att svensk handikapprörelse startade projektet "kvinnor och handikapp" Man har i dag stöd från olika departement och det är viktigt att detta stöd fortsätter.

Hemställan:

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handikappade kvinnors situation
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt stöd till kartläggning av handikappade kvinnors situation.

Stockholm den 10 januari 1991

Barbro Sandberg (fp)

Paneldebatt

forts från sid 14

Utsatta och "svaga" människor får tvärtom mer stöd och styrka än idag.

AR Man kan vara ännu mer konkret. Titta på Maria Oks berättelse tidigare. Man måste faktiskt ofta vara enormt stark för att kunna stå på sig i dagens offentliga sektor. Det krävs nästan heltidsarbete och socionomutbildning. Vår kooperativa lösning är inget självändamål som alla måste ta efter, det är vår lösning. Det viktigaste var att vi ville ha ett entreprenadavtal. Man får inte fastna i formen så att kommunerna tror att kooperativ är ett jippo som ska vara för allt.

Tankar om livet

Goda medborgare !

Hur är det ? Själv är det inte så bra. Förvisso är jag handikappad och kan inte tala, men tankar och känslor lever oberoende av mina yttre funktioner, i allra högsta grad nu när en tid av värme och lek väntar utanför dörren. Fast är du funktionshindrad som jag, gäller det inte. Ni förstår säkert att det är en smärta att inte få delta i samhället på " Svenssons " villkor. Jag tänker främst på en så vardaglig sak som att åka spårvagn. Spårvagn som tillhör allmänheten, behov att förflytta sig från punkt A till punkt B. Det behövs knappast några bevis

för att påvisa, att vi som inte är rörliga, är tydligt diskriminerade. Eller så att säga uteslagna från livet (det är en oerhörd tur att det finns fönster så att vi kan se livet gå förbi utanför.)

Jag funderar ofta på vad som ligger bakom.

Mitt svar är att det inte är brist på resurser, utan att folk är livrädda, (att vi funktionshindrade på något sätt är heliga) och att de därför ska skyddas från att se någon " kissa på sig " av rädsla när vi vill delta i samhället. Är det något träffande ?

Stefan Blom *

men Helena är jämlik på alla plan

När STIL förra året invigde sina nya lokaler i Stockholm fanns bland de inbjudna politikerna Bengt Westerberg och Kerstin Åslund, två liberala politiker som är varmt engagerade för "det glömda Sverige", dit svårt handikappade hör.

Mitt Stockholm var med när Kerstin Åslund, folkpartist i Stockholms socialnämnd, träffade Helena Eriksson som sedan några år får den service hon behöver enligt STIL:s modell.

Kerstin och Helena har träffats förut, "under min rebelliska period" som Helena uttrycker det och antyder, att hon då inte var helt nöjd med Kerstin och andra politiker och de villkor de erbjöd svårt handikappade.

I dag är det annorlunda. Genom STIL, en sammanslutning med just nu ca 60 handikappade som med stöd av samhället anställer sina egna assistenter, har Helena fått chansen att leva ett fritt och självständigt liv.

- Tidigare bodde jag med så kallad boendeservice, som nog är en bra inrättning för många men som inte passade mina behov, berättar Helena. Det var en institution för mig, där någon annan bestämde hur personalen skulle prioritera behoven.

- Med STIL-modellen bestämmer jag över mina assistenter själv, och kan därmed göra saker som var omöjliga tidigare. Nu kan jag använda min bil hur jag vill, tidigare var jag hänvisad till färdtjänst. Jag jobbar nu, på en resebyrå, det var ju omöjligt tidigare.

Hon berättar för Kerstin Åslund

om hur hon tidigare var beroende av ledsagarservice, som hon var tvungen att beställa dagar i förväg. Hon tyckte att hela livet gick åt till att passa telefontider för att kunna beställa den service hon behövde.

- Det är just därför folkpartiet liberalerna uppmuntrar STIL-modellen allt vad vi kan, säger Kerstin Åslund. Den ger frihet och självständighet till människor som haft minst av detta tidigare.

Kerstin Åslund berättar att hon vill överföra STIL-systemet också till äldreården. Också där är risken påtaglig att människor blir osjälvständiga och utelämnade. De känner sig otrygga, och många som ännu inte hamnat i en situation där de behöver ökad service oroar sig för hur det ska bli när den dagen kommer.

- Det kanske låter litet krasst, men eftersom alla kan hamna i en situation då man behöver hundra procentig assistans som jag, så borde människor i allmänhet känna sig trygga i förvisningen att STIL finns. Det är faktiskt inte så farligt att bli handikappad, säger Helena.

Helena har fyra assistenter som ser till att hon får den hjälp hon behöver dygnet runt. Sedan en tid ställs det litet extra krav på dem, eftersom Helena och sambon Mats Kvarnström är nyblivna föräldrar till Jonathan.

Helena är dock inte ett dugg orolig för hur hennes anställda ska klara den nya situationen. Hon har handplockat och utbildat dem själv.

Men har staden råd att stödja

denna service, frågar vi Kerstin Åslund.

- För mig är det ingen tvekan om att det här är väl använda skattepengar, säger hon. Folkpartiet liberalerna vill prioritera just "de glömda stockholmarna", handikappade och deras anhöriga och äldre med särskilda vårdbehov.

- Ofta känner man hur det lyser "skattepengar" ur folks ögon när de ser den service vi har, säger Helena. Därför blev jag så glad härom dagen när en person fick veta att jag har 24-timmars service och utbrast: - Vad bra att skattepengarna används till något vettigt!

Slutligen frågar Kerstin Åslund vad Helena och Mats skulle önska sig av politikerna.

- En diskrimineringslag som också omfattade handikappade, säger Helena och berättar om sitt besök i New York.

- USA är inte något föredöme i allt, men där finns en lag mot diskriminering av handikappade som bland annat tvingat kollektivtrafiken i New York att utrusta sina vanliga bussar med rullstolsliftar. Ser du några sådana bussar i Stockholm?

Håkan Olovsson Tenelius

Anslagstavlan

Brevvänner i Ghana

De som vill brevväxla på engelska med brevvänner i Ghana kan sända följande uppgifter om sig själv f.v.b.

Name

Adress

Telefon

Hobbies

Ålder

Familjeförhållanden

till:

Ulla Linnander, Torgnyvägen 9

161 54 Bromma

ABLED Newsletter

(Active Beautiful Loving Exquisite Disabled)

Söker medarbetare till tidskrift av och för kvinnor med funktionshinder. Initiativtagare är en grupp kvinnor i Houston, Texas med Andrea Lynn Troncall i spetsen.

Hon har sänt ett formulär med frågor till Simona Petré som finns på STIL-kansliet och alla intresserade kan ta kontakt med henne eller med STILETTENS red.

Eller varför inte direktkontakt med:

Andrea Lynn Troncall, M. Ed., Editor

12211 Fondren, Sulte 703

Houston, Texas 77035

Phone: (713) 726-1132

Tävling utlyses !

Tjejgruppen vill byta namn. Vem kommer med det roligaste, piggaste, och mest signifikativa namnförslaget ?

Lämna Ert förslag skriftligt snarast möjligt till STILETTENS red.

Vinnaren får en överraskning !

Temakvällar

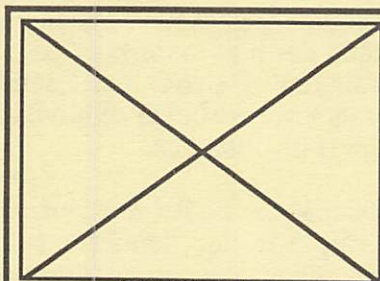
på STIL-kansliet nästan varje tisdag, för alla medlemmar

Ring för upplysningar:

08/ 720 19 90

Välkomna !

För hälsan rekommenderas

ZONARA G-M Vaste
Zonterapi - Näringsråd
Tel 08 - 85 38 54

Zonterapi

Klassisk massage - rygg o

Segmentmassage

Näringsråd

Irisdiagnostik

Behandlingar vid hembesök